

DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2020.2\(56\).22-28](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2020.2(56).22-28)
УДК 61.331.105

Криничко Л.Р., Криничко Ф.Р., Петрик С.М.

АЛГОРИТМ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Стаття присвячена розробленню алгоритму формування та реалізації проектів державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я України. Досліджено впроваджені проекти, які позиціонуються як приклади державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я в Україні та проекти державно-приватного партнерства, які перебувають на етапі впровадження. Визначено етапи формування та реалізації проектів державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я. Обґрунтовано, що найпоширенішими формами реалізації проектів державно-приватного партнерства в Україні є спільна діяльність, концесія та оренда. Проаналізовано кількість проектів державно-приватного партнерства за галузями в розрізі регіонів України. Досліджено властивості та відмінності форм реалізації проектів державно-приватного партнерства. Охарактеризовано місце держави в реалізації різних форм проектів державно-приватного партнерства. Зроблено висновок, що держава як партнер в проекті державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я приймає різну участь, від повноцінного суб'єкта управління до орендодавця. Сформульовано напрями, в яких доцільно трансформувати систему державного управління в галузі охорони здоров'я.

Ключові слова: охорони здоров'я, державно-приватне партнерство, проект, договір про спільну діяльність, концесія, оренда.

Постановка проблеми. Тенденції розвитку суспільних відносин, ставлять державне управління перед потребою трансформації механізмів та розробки нових напрямів державної політики в сфері охорони здоров'я. Особливо гостро дане питання стоїть в умовах нових викликів, що стоять перед людством, а саме глобальні пандемії та епідемії хвороби. Зазначені виклики є загрозою здоров'я нації, а тому потребують інноваційних рішень щодо розвитку системи охорони здоров'я. Таким рішенням сьогодні є державно-приватне партнерство. «За останнє десятиліття фінансування в рамках державно-приватного

партнерства стає все більш популярним у всьому світі, як спосіб підтримки і фінансування громадських і квазігромадських благ в таких секторах, як транспорт (автомобільні і залізні дороги, мости, тунелі, порти, аеропорти), соціальна інфраструктура (лікарні, школи, соціальне житло), комунальні послуги (водопостачання, очищення стічних вод, утилізації відходів) і державні установи» [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання трансформації зміни ролі держави в контексті реалізації проектів державно-приватного партнера піднімалися в працях вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: Н.Г. Александрова, І. Ананов, А. Аскеров, С. В. Бабаєва, М. Й. Байтіна, П. Василенков, С. Голунський, Г. Єллінек, Л. Дюги, А.І. Денисова, О. О. Джураєвої, Л.І. Загайнова, П. Кельзен, А.П. Косіцина, В. Копейчиков, А.В. Меліхової, Г. Петров, В. Сирих М. Строгович, А. Сміт, К. Шмітт, Ф. Фукуяма та інші. Віддаючи належне вказаним вченим варто наголосити, що в умовах зміни внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування держави відбувається в трансформації її функцій за змістом та формою. В свою чергу державно-приватне партнерство в сфері охорони здоров'я змінює як зміст функцій так і форму їх реалізації.

© **Криничко Л.Р.**, к.мед.н, здобувач, Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир, тел.: (0412) 24-14-22, E-mail: krynuchkolilii@gmail.com

Криничко Ф.Р., здобувач кафедри економічної безпеки, публічного управління та адміністрування, Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир, тел.: (0412) 24-14-22, E-mail: felikskrinicko@gmail.com

Петрик С.М., аспірант кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ, E-mail: petryk_sergii1@ukr.net

Формулювання цілей статті. Мета даної публікації полягає у розробленні алгоритму формування та реалізації проектів державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я України.

Опис основного матеріалу дослідження. «Проекти, які позиціонуються як приклади державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я в Україні, однак не є такими за своєю природою і були реалізовані поза вимогами Закону «Про державно-приватне партнерство»:

- Український центр томотерапії на базі Кіровоградського обласного онкологічного диспансеру (внесок публічного партнера 22 – площа центру 1000 кв. м., внесок приватного партнера – високоспеціалізоване обладнання, в т.ч. лінійний прискорювач, та безкоштовне лікування 50 пацієнтів на рік);

- Сумський обласний центр служби крові (створення спільного підприємства на 25% участь ОМС та 75% участі приватного інвестора ТОВ «Біофарма»; вигода приватного інвестора полягає в отриманні доступу до придбання компонентів крові, які ТОВ «Біофарма» використовує за своєю основною діяльністю для виготовлення препаратів крові);

- Клінічний науково-методичний центр рентгеноваскулярної медицини на базі університетської клініки Одеського національного медичного університету (внесок приватного партнера – високоспеціалізоване обладнання, в т.ч. ангиограф);

- Центр медичних інновацій Novo на базі Львівської комунальної міської дитячої клінічної лікарні (внесок приватного партнера – ремонт приміщення та високоспеціалізоване обладнання);

Проекти, які позиціонуються як приклади державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я в Україні, що перебувають на етапі впровадження (у т.ч. з врахуванням вимог Закону «Про державно-приватне партнерство»):

- Будівництво та відкриття Діагностичного центру на території Бориспільської центральної районної лікарні (добудова площею 300 кв.м. до головного корпусу). Приватний партнер: ТОВ «СканДіагностика» (проект реалізовано як приватну ініціативу);

- готується до оголошення конкурсу проект щодо створення Центру малоінвазивної хірургії на базі третього поверху хірургічного

корпусу Трускавецької міської лікарні (на умовах спільної діяльності);

- на етапі розробки ТЕО знаходиться проект ІФС щодо об'єднання кількох старих лікарень в одну нову (КМДА спільно з ІФС) [2].

На основі вивчення наукової літератури та практики реалізації проектів державно-приватного партнерства, нами визначені наступні етапи формування та реалізації таких проектів в сфері охорони здоров'я:

- прийняття рішення про проект державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я;

- вибір форми реалізації державно-приватного партнерства;

- вибір приватного партнера;

- договірний процес;

- формування ресурсів для реалізації проекту державно-приватного партнерства;

- реалізація проекту державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я;

- контроль за виконанням проекту з боку держави як регулятора та як державного партнера;

- припинення реалізації проекту державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я;

- приймання-передача результатів реалізації проекту державно-приватного партнерства.

Аналізуючи вище представлені етапи можна сформулювати наступний алгоритм формування та реалізації проектів державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я (рис. 1).

Найбільш поширенішими формами реалізації проектів державно-приватного партнерства в Україні є: спільна діяльність, концесія, оренда. Так, за даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства в Україні «в Україні станом на 01.01.2020 на засадах ДПП укладено 187 договорів, з яких реалізується 52 договори (34 – договорів концесії, 16 – договорів про спільну діяльність, 2 – інші договори), 135 договори не реалізується (4 договори – закінчено термін дії, 18 договорів – розірвано, 113 договорів – не виконується)» [3].

На рисунку 2 відображено регіональний розподіл кількості договорів про державно-приватне партнерство за різними галузями національної економіки в тому числі в сфері охорони здоров'я

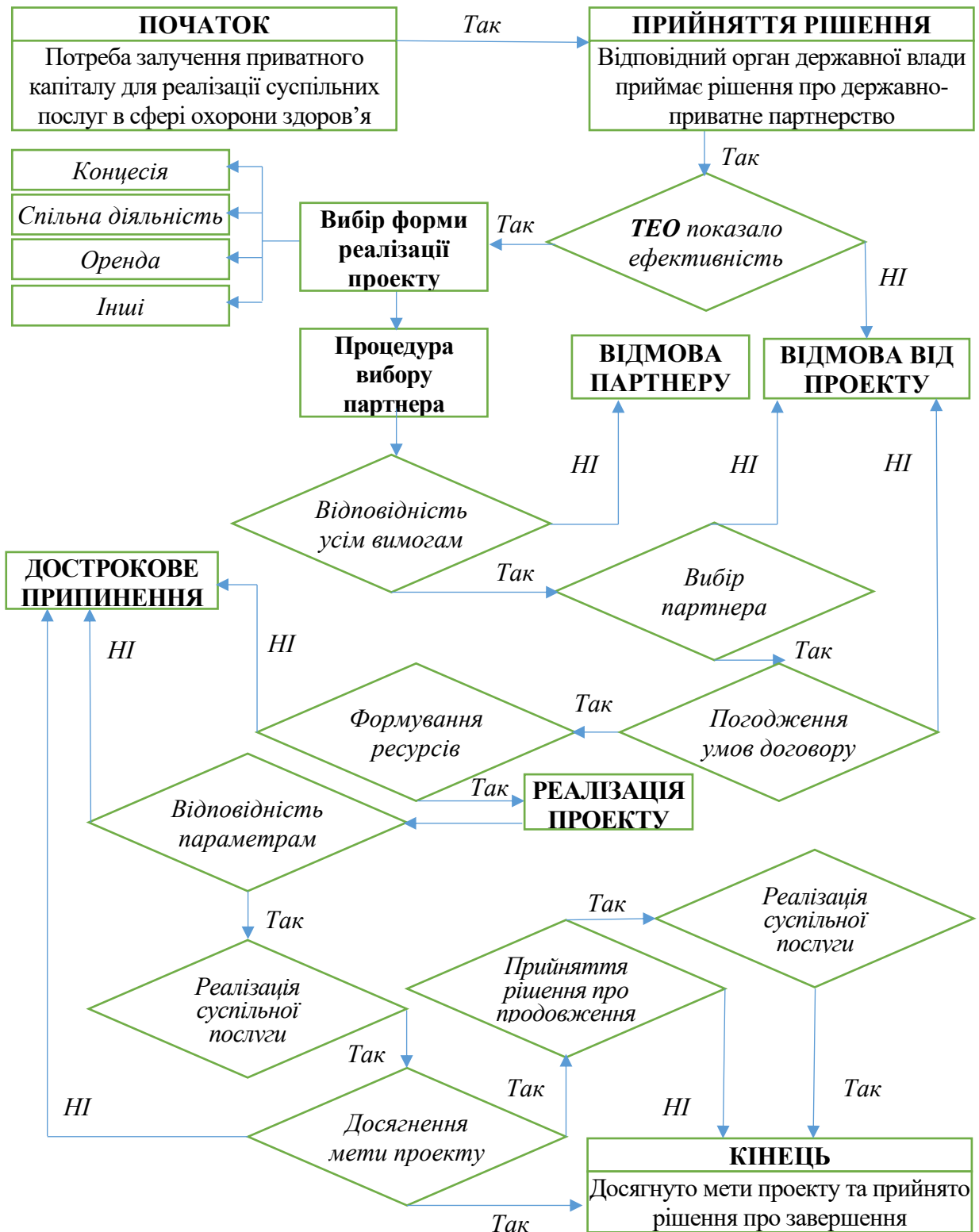

Рис. 1. Алгоритм формування та реалізації проектів державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я

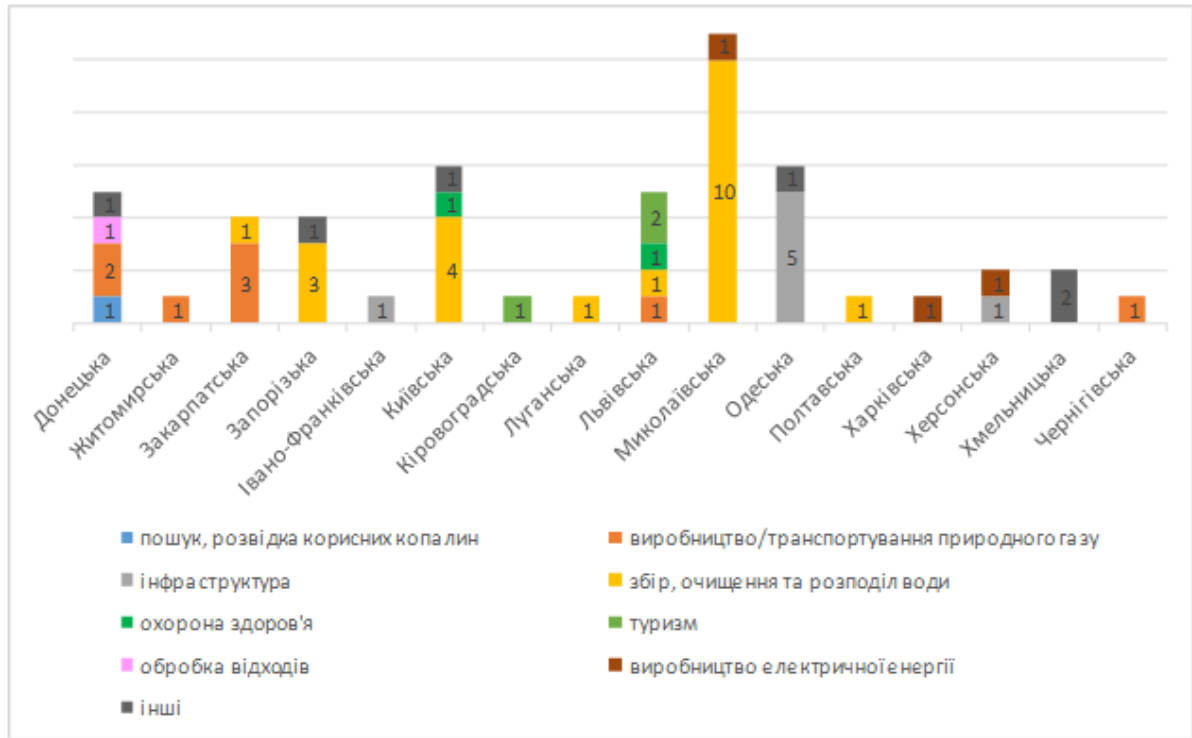

Рис. 2. Кількість проектів державно-приватного партнерства за галузями в розрізі регіонів[4]

Щодо властивостей форм реалізації проектів державно-приватного партнерства досить цікаву позицію висловив М.І. Тітарчук, який вказав на відмінності різних форм, зокрема:

«- концесія та спільна діяльність. Відмінності між концесією та спільною діяльністю полягають в тому, що метою першої є задоволення відповідних громадських потреб через модернізацію та управління певним об'єктом майна, що знаходиться в державній або комунальній власності, при чому економічна вигода держави зазвичай є встановленою в концесійному договорі – концесійний платіж («плата, яку обумовлена в концесійному договорі, яку вносить концесіонер за право створення (будівництва) та (або) управління (експлуатації) об'єктів, що надаються в концесію»). В свою чергу характерною рисою спільної діяльності є отримання відповідних економічних вигід органом державної влади чи комунальної організації від здійснення господарської діяльності без створення юридичної особи, тобто націлена на реалізацію довгострокових та короткострокових комерційних проектів. В свою чергу спільна діяльність є об'єктом

спільного управління та контролю. При концесії досягається суспільний інтерес через модернізацію інфраструктури і відповідно підвищення якості громадських послуг, а при спільній діяльності суспільний інтерес може не переслідуватися, тобто в більшій мірі реалізація такого проекту націлена на отримання економічних вигід з обох сторін. При концесії основна вимога - це модернізація певного об'єкту державної чи комунальної власності, використання якого забезпечує надання суспільних послуг, а при спільній діяльності модернізація може не відбуватися, але використовуються лише спільні ресурси як приватного так і державного партнера. Результатом для держави при концесії є як суспільний інтерес, так і концесійний платіж, що встановлюється в договорі. При спільній діяльності встановленої економічної вигоди не прослідковується, відповідно держава може отримати як прибутки, так і збитки, якщо проект не реалізувався або став не ефективним. Крім того, при спільній діяльності як державний, так і приватний партнери повинні інвестувати в спільну діяльність для реалізації основної мети державно-приватного партнерства. Іншою

відмінністю є організація процесу управління таким проектом державно-приватного партнерства. Так, при спільній діяльності обирається суб'єкт-оператор спільної діяльності, який й здійснює управління реалізацією проекту державно-приватного партнерства. Таким суб'єктом може бути як приватний партнер, так і орган державної влади чи державне або комунальне підприємство.

- концесія та оренда. Основними відмінностями зазначених форм реалізації державно-приватного партнерства є наступні: 1) об'єкт оренди, що знаходиться в державній або комунальній формі власності не носить суттєвого суспільного значення, а отже не використовується або неефективно використовується органами державної влади, державними або комунальними підприємства;

2) економічна вигода для держави може визначатися лише орендною платою та зменшенням витрат на утримання та експлуатацію такого об'єкту державного майна; 3) приватний партнер не зобов'язаний виконувати будь-які роботи з модернізації об'єкту державного майна, а його експлуатація та управління лише в окремих випадках обмежується договором оренди; 4) строк дії такої форми реалізації державно-приватного партнерства регулюється договором оренди» [5].

В цілому роль держави та органів державного управління за кожним етапом відрізняється як за змістом так і безпосередньою участю в реалізації проекту державно-приватного партнерства. Характеристика місця держави в реалізації різних форм проектів представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Участь держави в реалізації державно-приватного партнерства

Напрями участі в реалізації проекту	Форми реалізації проектів державно-приватного партнерства		
	Концесія	Спільна діяльність	Оренда
<i>Загальна характеристика</i>	Держава передає об'єкти державного та комунального майна концесіонеру для реалізації послуг в сфері охорони здоров'я	Держава передає об'єкти державного та комунального майна та може виступати повноцінним учасником бізнес-процесів	Передає в оренду державне та / або комунальне майно, що задіяне в реалізації послуг в сфері охорони здоров'я
<i>Постачальник ресурсу</i>	Цілісні майнові комплекси, що задіяні в реалізації послуг в сфері охорони здоров'я, що в результаті буде модернізований	Залежить від мети проекту, може передбачати спільне використання державного а комунального майна	Цілісні майнові комплекси, що задіяні в реалізації послуг в сфері охорони здоров'я
<i>Трудова участь</i>	Не приймає участі	Можлива, залежить від умов договору	Не приймає участі
<i>Участь в управлінні</i>	Не приймає участі	Залежить від образу оператора спільної діяльності. Якщо державний партнер є оператором то вся система управління залежна від нього	Не приймає участі
<i>Розрахунки</i>	Концесійні платежі, які розраховують відповідно до затвердженої методики	Розподіл прибутку від реалізації послуг або інноваційного продукту	Орендні платежі за користування державним та / або комунальним майном
<i>Контроль</i>	В частинні використання майна, його модернізації та якості реалізованих послуг в сфері охорони здоров'я	Якщо державний партнер є оператором усі функції поточного контролю належать представнику держави	В частинні використання майна
<i>Результати</i>	Модернізований об'єкт та налагоджена система реалізації суспільних послуг	Інноваційний продукт в сфері охорони здоров'я	Налагоджена система реалізації суспільних послуг

Таким чином, представлений підхід вказує, що держава як партнер в проекті державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я приймає різну участь, від повноцінного суб'єкта управління до орендодавця. Відповідно система державного управління має трансформувати в наступних напрямках:

1. Розробка та реалізації державної політики в сфері реформування систем охорони здоров'я, в частинні пом'якшення вимог до залучення приватного капіталу, формування державної підтримки приватного сектору;

2. Удосконалення системи нормативно-правового регулювання державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я через встановлення чітких вимог до конкурсу та претендентів, порядок трудової участі та участі в управлінні проектом відповідального органу державної влади, порядок здійснення контролю за реалізацією проекту, порядок припинення реалізації проекту державно-приватного партнерства;

3. Удосконалення механізму реалізації суспільних послуг в сфері охорони здоров'я через державно-приватні партнерства, що має передбачати формування наступних нормативних положень:

3.1. положення про інвентаризацію об'єктів необоротних активів в сфері охорони здоров'я на та її основі формування переліку стратегічних об'єктів, що можуть бути

передані в державно-приватне партнерство;
3.2. положення про пріоритетні напрями державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Запропоновано алгоритм формування та реалізації проектів державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я, що передбачає наступні етапи: 1) прийняття рішення про проект державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я; 2) техніко-економічна оцінка проекту державно-приватного партнерства; 3) вибір форми реалізації державно-приватного партнерства; 4) вибір приватного партнера; 5) договірний процес; 6) формування ресурсів для реалізації проекту державно-приватного партнерства; 7) реалізація проекту державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я; 8) контроль за виконанням проекту з боку держави як регулятора та як державного партнера; 9) припинення реалізації проекту державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я; 10) приймання та передача результатів реалізації проекту державно-приватного партнерства. Встановлено механізм участі держави в реалізації таких проектів за складовими: постачальник ресурсів, трудова участь, участь в управлінні, розрахунки, контроль, результати.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про державно-приватне партнерство» №2404–VI від 25.10.2020 р. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
2. Аржанік Е.П. Финансовое моделирование проектов государственно-частного партнерства. дис. по специальности 08.00.10 – Финансы, денежное обращение и кредит, 2014, С.Петербург, Електронний ресурс. – Режим доступу: https://disser.spbu.ru/disser2/disser/Arzhanik_diss.pdf
3. Методичні рекомендації для впровадження проектів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я. МОЗУ. 2018. 72 с. - Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://moz.gov.ua/uploads/1/7840-1234567890.pdf>
4. Стан здійснення ДПП в Україні. 2020. - Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini>
5. Тітарчук М.І. Концесія як форма реалізації державно-приватного партнерства як об'єкту економічного аналізу // Економічний простір. - 2018. - № 139. - С. 199-212.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy «Pro derzhavno-privatne partnerstvo» [Law of Ukraine "On Public-Private Partnership"] (2020). Vol. 2404–VI Elektronnyj resurs. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
2. Arzhanyk E.P. (2014). Fynansovoe modelyrovanye proektov ghosudarstvenno-chastnogho partnerstva [Financial modeling of public-private partnership projects]. dys. po spetsyaljnosty 08.00.10 – Fynansy, denezhnoe obrashhenye y kredyt, 2014, S.Peterburgh, Elektronnyj resurs. – Rezhym dostupu: https://disser.spbu.ru/disser2/disser/Arzhanik_diss.pdf

3. Metodychni rekomendaciji dlja vprovadzhennja proektiv derzhavno-pryvatnogho partnerstva u sferi okhorony zdorov'ja [Methodical recommendations for the implementation of public-private partnership projects in the field of health care]. MOZU. 2018. Elektronnyj resurs. – Rezhym dostupu: <https://moz.gov.ua/uploads/1/7840-1234567890.pdf>
4. Stan zdijsnennja DPP v Ukrajinі [The state of PPP implementation in Ukraine]. 2020. - Elektronnyj resurs. – Rezhym dostupu: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini>
5. Titarchuk, M.I. (2018). Koncesija jak forma realizaciji derzhavno-pryvatnogho partnerstva jak ob'jektu ekonomichnogho analizu [Concession as a form of public-private partnership as an object of economic analysis] // *Ekonomichnyj prostir*. Vol.139. - S. 199-212.

Отримано 08.12.2020